



# REDEMOS

RECONFIGURING EU DEMOCRACY  
SUPPORT. TOWARDS A SUSTAINED  
DEMOS IN THE EU'S EASTERN  
NEIGHBOURHOOD

**Кароткі агляд палітыкі 3**

**Роля Кітая ў змене палітычнага курса краін-  
суседзяў ЕЗ ва ўсходнім рэгіёне**

Юлія Бадэр

Жнівень 2025



Funded by  
the European Union

The REDEMOS project has received funding from the European Union's Horizon Europe research and innovation programme under grant agreement No 101061738. The Associated Partner University of Surrey has received funding from UK Research and Innovation (UKRI) under the UK government's Horizon Europe funding guarantee under grant number 10040721. The Associated Partner University of St. Gallen has received funding from the Swiss State Secretariat for Education, Research and Innovation (SERI). Views and opinions expressed are, however, those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union, UKRI and SERI. Neither the European Union nor UKRI or SERI can be held responsible for them.

## Агульная сітуацыя

Хаця Кітай і з'яўляецца адносна новым гульцом у рэгіёне ўсходняга суседства з ЕЗ у адрозненне ад Расіі, гістарычнай перавагай якой з'яўляецца дамінаванне ў гэтым рэгіёне, сёння Кітай пазіцыянуе сябе ўплывовай фігурай на гэтым полі. Уцягненасць Кітая ілюструе яго эканамічныя амбіцыі і стратэгічны прагматызм, заснаваны на ініцыятыве «Адзін пояс, адзін шлях» (АПАШ). Краіны, суседнія з ЕЗ на ўсходзе, актыўна звяртаюцца да Кітая, разглядаючы яго не толькі як крыніцу эканамічных інвестыцый — у парадку альтэрнатывы ЕЗ, — але і як геапалітычная процівага расійскаму ўплыву. Аднак палітычны ўплыў Кітая ў рэгіёне застаецца апасродкаваным і абмежаваным, што сведчыць пра ненадзейнасць Пекіна як партнёра, асабліва ў пытаннях тэрытарыяльных канфліктаў.

Тым не менш, эканамічнае ўзаемадзеянне Кітая з шасцю краінамі стварае сур'ёзную праблему для нарматыўных мэт ЕЗ з прычыны паўсталага гандлёвага дысбалансу і ўцягненасці эліты, а таксама пагаршэння ўразлівасцяў у сферы дзяржаўнага кіравання. З дапамогай інфармацыйных каналаў СМІ і партнёрства з адукацыйнымі ўстановамі Кітай шырыць наратывы, што прадстаўляюць Пекін у дадатковым святле, папулярныя дыскурсы, які падрывае ліберальна-дэмакратычныя нормы. Кітай таксама актыўна прасоўвае сваі тэхналогіі бяспекі і сачэння падвойнага прызначэння, павялічваючы іх даступнасць і прапагандуючы выкарыстанне інтрузійных дадаткаў. Укараненне гэтых тэхналогій стварае рызыку іх выкарыстання ў рэпрэсіўных мэтах. Дэманструючы і выкарыстоўваючы патэнцыял свайго ПЗ, а таксама прапануючы эканамічныя магчымасці без якіх-небудзь адпаведных перадумоў, як, напрыклад, жорсткія рэформы, Кітай здольны кідаць выклік намаганням ЕЗ у рэгіёне, адначасова ўмацоўваючы аўтарытарныя нормы і тэндэнцыі. Апроч таго, пазіцыя Кітая ў дачыненні расійскай агрэсіі яшчэ больш падрывае бяспеку ў рэгіёне, а такім чынам, і бяспеку дзяржаў-членаў ЕЗ.

## Ключавыя высновы

- Краіны, што мяжуюць на ўсходзе з ЕЗ, актыўна імкнуцца да палітычнага і эканамічнага ўзаемадзеяння з Кітаем, як у форме інвестыцый, так і ў якасці процівагі расійскаму ўплыву.
- Эканамічнае ўзаемадзеянне Кітая з краінамі на ўсход ад ЕЗ абумоўлена, перадусім, яго стратэгічнымі інтарэсамі ў рамках ініцыятывы «Адзін пояс, адзін шлях». На сённяшні дзень, вынікам гэтай ініцыятывы з'яўляецца рэстрыкцыя кітайскіх інвестыцый і ўзмацненне гандлёвага дысбалансу, тым часам як эліты працягваюць спрыяць карупцыі і выкарыстоўваць слабыя бакі сістэмы дзяржаўнага кіравання краіны. Аднак, уплыў Кітая ў рэгіёне можа павялічыцца ў залежнасці ад таго, ці будуць кітайскія кампаніі браць удзел у развіцці грузінскага порта Анаклія на Чорным моры.
- Больш агульнай мэтай Кітая з'яўляецца навязванне краінам рэгіёна свайго бачання міжнароднага парадку, сфармуляванага, напрыклад, у канцэпцыі «Глобальнай супольнасці адной будучыні», што падрывае ліберальна-дэмакратычныя нормы і каштоўнасці.
- Кітай не рэалізаваў свайго патэнцыялу ў галіне ўстанаўлення міру і ўрэгулявання канфліктаў, пра што сведчыць яго неадназначная пазіцыя ў дачыненні анэксіі Крыма Расіяй у 2014 годзе і поўнамаштабнага ўварвання ва Украіну ў 2022. У той час, як Украіна імкнулася да цяснейшых сувязяў з ЕЗ, Грузія пад кіраўніцтвам партыі «Грузінская мара», наадварот, усё больш збліжаецца з ўрадамі Расіі і Кітая.
- Кітай спрыяў пашырэнню ў рэгіёне тэхналогій сачэння падвойнага прызначэння і зрабіў гэта нормай. Магчымае выкарыстанне гэтых тэхналогій нацыянальнымі ўрадамі супраць палітычных апанентаў або грамадзянскіх актывістаў уяўляе сур'ёзную рызыку для палітычных і грамадзянскіх правоў, як гэта можна назіраць у Грузіі пасля выбараў 2024 года.
- Кітай выкарыстоўвае «мяккую сілу» у краінах усходняга суседства ЕЗ, пашыраючы сваю прысутнасць у СМІ і супраць ў сферы адукацыі (прапанаванне стыпендыяў, стварэнне Інстытутаў Канфуцыя), што дазваляе Пекіну прасоўваць пракітайскія наратывы і выклікае засцярогі ў звязку з пашырэннем аднабоковага дыскурсу, а таксама нясе патэнцыйную рызыку для акадэмічнай свабоды.

## Рэкамендацыі па палітыцы

- ЕЗ трэба і далей надаваць першасную ўвагу барацьбе з карупцыяй, спрыяць умацаванню вяршыньства права і незалежнасці судовай сістэмы, роўна як і абароне асноўных правоў чалавека, а таксама падтрымваць надзейную структуру падсправаздачнасці для ліквідацыі рызык у сферы дзяржаўнага кіравання і абароны законных правоў грамадзянаў. Гэта дазволіць краінам ЕЗ абараніць сябе ад уплыву Кітая і абмежаваць гэты ўплыў, які робіцца магчымым дзякуючы карупцыі, нястачы празрыстасці і ўкараненню тэхналогій сачэння.
- У рамках працэсу пашырэння Еўразвязу патрэбна ў поўнай меры выкарыстоўваць даступныя інструменты правядзення рэформаў, асабліва на фоне зніжэння інвестыцыйнага патэнцыялу Кітая і невыканання ім эканамічных абяцанняў. Гэта асабліва актуальна ў сітуацыі адыходу Грузіі ад прынцыпаў дэмакратыі і актыўнага імкнення яе ўрада да наладжання сувязяў з Кітаем. Аднак ЕЗ трэба прызнаць, што многія краіны рэгіёна разглядаюць Кітай у якасці альтэрнатыўнага партнёра.
- У звязку з тым, што суседнія з ЕЗ на ўсходзе краіны ўвесь час імкнуцца прыцягнуць кітайскія эканамічныя інвестыцыі, Еўразвязу патрэбна зменшыць патэнцыйныя рызыкі, шляхам распрацоўкі і эфектыўнай папулярызацыі адзінай стратэгіі ў адносінах да ўдзелу Кітая ў нацыянальнай стратэгічнай інфраструктуры, а таксама ў крытычна важных і ўразлівых сферах.
- Для папярэджання і абмежавання залежнасці ад кітайскіх пастаўшчыкоў, ЕЗ неабходна ўзмацніць каардынацыю ў такіх галінах, як абмен інфармацыяй, падтрымка механізмаў праверкі і стымулявання да скарачэння ўдзелу Кітая ў стратэгічных сектарах, такіх як тэлекамунацыі. У выпадку Украіны гэта мае на ўвазе далейшую фінансавую дапамогу ў аднаўленні інфраструктуры, пацярпелай ад вайсковых дзеянняў.
- ЕЗ трэба далучаць мясцовыя СМІ, грамадзянскую супольнасць, насельніцтва і эліты да супраціву ўплыву Кітая ў рэгіёне шляхам эфектыўнейшага інфармавання пра ўнёсак Еўразвязу ў развіццё краін усходняга суседства. ЕЗ трэба і далей прасоўваць дэмакратычныя каштоўнасці, напрыклад, з дапамогай дзяржаўных дыпламатычных намаганняў, фармавання і прасоўвання дадатных наратываў, уключаючы ўласнае бачанне будучага ЕЗ, што, у сваю чаргу, дапускае больш трывалыя і цесныя партнёрскія адносіны з краінамі-суседзямі.
- Нарэшце, ЕЗ павінен заахвочваць крытычны аналіз і публічныя дэбаты аб ролі Кітая ў рэгіёне, падтрымваючы незалежныя СМІ і журналістыку.

Поўнае даследаванне – праграмны дакумент  
REDEMOS Роля Кітая ў змене палітычнага  
курсу краін суседняга з ЕС усходняга рэгіёну –  
даступна па спасылцы:  
<https://redemos.eu/resources/publications/policy-papers/>



**REDEMOS: REconfiguring EU DEMOcracy Support.  
Towards a sustained demos in the EU's Eastern Neighbourhood**

REDEMOS- 101061738  
HORIZON-CL2-2021-DEMOCRACY-01-04

**Dr Mădălina Dobrescu, NTNU**  
**info@redemos.eu**

 [redemos.eu](https://redemos.eu)    [@REDEMOS\\_eu](https://twitter.com/REDEMOS_eu)    [REDEMOS Horizon Europe Project](https://www.linkedin.com/company/redemos/)